

2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС. ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

DOI:10.35774/app2025.01.030
УДК 341.01

Юлія Волкова,

кандидат економічних наук,
директор Департаменту європейської
інтеграції та міжнародного
співробітництва Адміністрації Державної
служби спеціального зв'язку та захисту
інформації України,
слухачка Національного університету
оборони України
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-3554-2690>

МІЖНАРОДНА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: БЮРОКРАТИЧНІ ПЕРЕПОНИ ТА МОЖЛИВОСТІ РЕФОРМУВАННЯ

У статті досліджено сучасний стан залучення та використання міжнародної технічної допомоги (далі – МТД) в Україні в умовах воєнного стану, спричиненого агресією росії, що триває з 2014 року, та пономасштабним вторгненням 2022 року. МТД розглядається як ключовий інструмент підтримки обороноздатності, економічної стабільності та підготовки до післявоєнної відбудови, що включає фінансові ресурси, військову техніку, технології та гуманітарну допомогу.

Особливу увагу приділено аналізу бюрократичних перепон, які знижують ефективність МТД, зокрема термінологічній неузгодженості між МТД і міжнародною військовою допомогою (далі – МВД), неузгодженості нормативно-правової бази, складності процедур реєстрації та акредитації, недостатньому контролю й моніторингу, а також обмеженій координації з партнерами з розвитку. Методи дослідження включають діалектичний підхід для виявлення суперечностей, системно-структурний аналіз системи МТД, порівняльний метод для зіставлення міжнародного досвіду та аналіз нормативних актів, таких як Постанова КМУ від 15 лютого 2002 р. № 153 «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги» (далі – Постанова № 153) та Постанова КМУ від 13 лютого 2024 р. № 168 «Про затвердження Порядку організації взаємодії центральних органів виконавчої влади, інших державних органів щодо

залучення, отримання, передачі, обліку, моніторингу та контролю за використанням міжнародної військової допомоги для задоволення потреб сил безпеки і сил оборони у період воєнного стану» (далі – Постанова № 168).

Результати свідчать, що чинна система залучення МТД не відповідає викликам воєнного часу: багатоступеневі процедури, як-от реєстрація проєктів у Секретаріаті Кабінету Міністрів України, можуть тривати тижні, що критично впливає на оперативність постачання озброєння. Значно ускладнює координацію термінологічна плутанина між МТД і МВД. Пропонується комплексне реформування: гармонізація нормативної бази шляхом інтеграції Постанов № 153 і № 168, спрощення процедури реєстрації до 3–5 днів, впровадження електронного порталу, розробка уніфікованих критеріїв контролю та створення секторальної робочої групи за участю донорів. Обговорено адаптацію міжнародних стандартів до українських реалій на прикладі Паризької декларації. Результати підкреслюють необхідність політичної волі для реалізації реформ, що сприятиме перемозі у війні та відбудові країни.

Ключові слова: міжнародна технічна допомога, воєнний стан, бюрократичні перепони, реформування, обороноздатність, правове регулювання.

Volkova Y. G.

International technical assistance under martial law: bureaucratic obstacles and opportunities for reform

The article examines the current state of attraction and utilization of international technical assistance (hereinafter – ITA) in Ukraine under martial law conditions caused by Russia's aggression, ongoing since 2014, and the full-scale invasion in 2022. ITA is considered a key instrument for supporting defense capabilities, economic stability, and preparation for post-war reconstruction, encompassing financial resources, military equipment, technologies, and humanitarian aid.

Special attention is devoted to analyzing bureaucratic obstacles that reduce ITA effectiveness, including terminological inconsistencies between ITA and international military assistance (hereinafter – IMA), discrepancies in the regulatory framework, complexities in registration and accreditation procedures, insufficient oversight and monitoring, and limited coordination with development partners. The research methods include a dialectical approach to identify contradictions, a systemic-structural analysis of the ITA system, a comparative method to juxtapose international experiences, and an analysis of regulatory acts such as the Cabinet of Ministers of Ukraine Resolution No. 153 of February 15, 2002, «On the Creation of a Unified System for the Attraction, Use, and Monitoring of International Technical Assistance» (hereinafter – Resolution No. 153), and the Cabinet of Ministers of Ukraine Resolution No. 168 of February 13, 2024, «On Approval of the Procedure for Organizing Interaction of Central Executive Bodies and Other State Bodies Regarding the Attraction, Receipt, Transfer, Accounting, Monitoring, and Control of the Use of International Military Assistance to Meet the Needs of Security and Defense Forces During Martial Law» (hereinafter – Resolution No. 168).

The findings indicate that the current ITA attraction system does not meet wartime challenges: multi-stage procedures, such as project registration with the Secretariat of the Cabinet of Ministers of Ukraine, can take weeks, critically affecting the timeliness of arms supplies. Terminological confusion between ITA and IMA significantly complicates coordination. A comprehensive reform is proposed: harmonization of the regulatory framework by integrating Resolutions No. 153 and No. 168, simplification of the registration procedure to 3–5 days, introduction of an electronic portal, development of unified control criteria, and establishment of a sectoral working group involving donors. The adaptation of international standards to Ukrainian realities is discussed, exemplified by the Paris Declaration. The results underscore the necessity of political will to implement reforms that would contribute to victory in the war and the country's reconstruction.

Keywords: international technical assistance, martial law, bureaucratic obstacles, reform, defense capability, legal regulation.

Постановка проблеми та її актуальність. У контексті військової агресії з боку російської федерації, що триває з 2014 року, і повномасштабного вторгнення, яке розпочалося в лютому 2022 року, Україна зіткнулася з численними викликами у забезпеченні своєї обороноздатності та економічної стабільності. Збройна агресія росії проти України, що ведеться на території нашої держави, потребує значних ресурсів не тільки для відсічі агресії, але й для відновлення інфраструктури та економічної стабільності. Міжнародна технічна допомога (МТД), включаючи фінансові ресурси, військову техніку, озброєння та гуманітарні постачання, стала важливим інструментом для підтримки України в цих складних умовах.

Міжнародні стандарти технічної допомоги набувають особливої ваги в умовах воєнного стану, адже вони визначають правила ефективного і прозорого отримання та використання допомоги від міжнародних донорів. Відповідно до чинного законодавства, такі стандарти не лише регламентують саму про-

цедуру надання допомоги, але й гарантують її цільове використання, що має критичне значення для уникнення корупційних ризиків і неефективного використання ресурсів.

В умовах воєнного стану, коли державні ресурси обмежені, а економіка перебуває під постійним тиском, важливість міжнародної технічної допомоги полягає не тільки в її матеріальному аспекті. Вона також забезпечує доступ до передових технологій, експертної підтримки і можливість інтеграції з міжнародними партнерами, що сприяє швидшій адаптації до нових умов ведення війни і післявоєнної відбудови. Наприклад, передача технологій у сфері оборонної промисловості допомагає Україні зберегти технологічний потенціал, що необхідний для ефективної боротьби з агресором і для відновлення критичної інфраструктури після закінчення бойових дій [1].

Проте, попри величезну підтримку з боку міжнародних партнерів, існують бюрократичні перепони, які уповільнюють процес отримання і використання технічної допомоги. Проблеми з реєстрацією проєктів, відсутність чіткої координації між органами влади, а також неефективні механізми моніторингу призводять до того, що частина допомоги не використовується оптимально або доходить до кінцевих отримувачів занадто пізно [2; 3].

Міжнародні стандарти в цій ситуації повинні не тільки сприяти забезпеченню ефективності і швидкості поставок, але й слугувати основою для реформування національних бюрократичних процедур. Ухвалення змін в нормативно-правовому регулюванні, а також розвиток нових механізмів співпраці між державними органами і міжнародними партнерами, дозволять Україні більш ефективно впоратися з викликами, що стоять перед нею під час воєнного стану, і сприяти стабільності у період післявоєнного відновлення [4].

Метою статті є аналіз міжнародних стандартів технічної допомоги, їх правових аспектів та виявлення викликів, що виникають при їх застосуванні в умовах воєнного стану в Україні. Для досягнення цієї мети, стаття передбачає: оцінку стандартів МТД та їх реалізації в Україні; аналіз правового регулювання надання й використання МТД; визначення ключових перешкод інтеграції допомоги; запропонування напрямів реформування нормативної бази для підвищення ефективності МТД.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міжнародна технічна допомога (далі – МТД) є важливим елементом підтримки України в умовах війни, однак її ефективність і бюрократичні аспекти залишаються недостатньо дослідженими. Науковці активно аналізують МТД як інструмент економічної стабільності та обороноздатності, але брак комплексних досліджень у контексті воєнного стану створює прогалини в розумінні її практичного застосування.

Вагомий внесок у теоретичне осмислення МТД зробили дослідники Г. Дугінець і Н. Горобець. Наприклад, Г. Дугінець у своїх працях наголошує, що бюрократичні процедури часто знижують ефективність зовнішньої допомоги через надмірну централізацію контролю, пропонуючи децентралізовані механізми моніторингу [3]. Н. Горобець акцентує на необхідності адаптації міжнародних стандартів, таких як Паризька декларація про ефективність допомоги, до національних реалій, зокрема через спрощення процедур реєстрації [4]. Ці ідеї є актуальними для умов воєнного стану, коли швидкість реалізації проєктів МТД має критичне значення.

Питання залучення МТД в Україні в умовах війни досліджували К. Ніжейко, В. Довгалюк і Т. Власюк. Науковці у своїх працях звертають увагу на проблему термінологічної неузгодженості між МТД і міжнародною військовою допомогою, зазначаючи, що це ускладнює координацію між Секретаріатом КМУ та Міністерством оборони України [3; 5]. В. Довгалюк і Т. Власюк аналізують практичні аспекти реалізації Постанови № 153 від 15.02.2002, вказуючи, що багатоступенева реєстрація проєктів, що триває до 30 днів, є неприйнятною в умовах бойових дій, і пропонують скоротити цей термін до 5 робочих днів [5].

Окремо варто відзначити праці С. Свірка та О. Дем'янюка, які досліджують правові аспекти МТД. Так, зокрема, С. Свірко наголошує на необхідності створення секторальних робочих груп із залученням донорів для покращення координації, спираючись на досвід Польщі, де під час кризових ситуацій діяла спрощена процедура акредитації гуманітарної допомоги [5]. О. Дем'янюк підкреслює, що МТД у воєнний час має включати не лише матеріальні ресурси, а й технології, пропонуючи інтеграцію Постанов № 153 і № 168 у єдиний нормативний акт для усунення дублювання функцій [7].

Водночас аналіз публікацій свідчить про недостатню увагу до оцінки ефективності процедур моніторингу МТД. Наприклад, Т. Ларікова вказує на відсутність уніфікованих критеріїв контролю в Постанові № 153, що призводить до ризиків нецільового використання ресурсів [8]. Цю думку поділяють Т. Тростенюк та В. Кучменко, які зазначають, що автоматизовані системи обліку (електронний портал) могли б підвищити прозорість МТД, але їх впровадження гальмується через брак фінансування та політичної волі [6].

Отже, сучасні дослідження вказують на необхідність реформування системи МТД в Україні з урахуванням воєнного стану. Проте брак емпіричних даних про обсяги затримок чи неефективність використання допомоги, а також недостатній аналіз корупційних ризиків, залишають простір для подальших наукових розробок.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародна технічна допомога є важливим елементом глобальних механізмів підтримки держав, що перебувають у кризових ситуаціях, таких як війна, природні катастрофи або економічні труднощі. Вона сприяє не тільки відновленню інфраструктури, але й розвитку ключових секторів економіки, зокрема в умовах воєнного стану. Потреба в міжнародній технічній допомозі стала особливо очевидною для України після початку збройної агресії росії у 2014 році та повномасштабного вторгнення в 2022 році. Однак, попри численні ініціативи та значні обсяги допомоги, ефективність її використання залишається обмеженою через ряд бюрократичних перепон та складнощі у координації міжнародної допомоги.

Як зазначає О. Дем'янюк, міжнародна технічна допомога є комплексом ресурсів та послуг, наданих країнами-донорами на безповоротній основі з метою підтримки розвитку країни-отримувача [7]. Вона може включати фінансові ресурси, матеріальну допомогу, технології та інші інструменти для вирішення специфічних проблем, що виникають унаслідок війни або природних катастроф. Проте, існує необхідність в удосконаленні процедур отримання та використання такої допомоги, адже складнощі в координації між державними органами та міжнародними партнерами значно уповільнюють цей процес.

Перед висвітленням проблемних моментів необхідно зауважити щодо існування термінологічної неузгодженості між поняттями «міжнародна технічна допомога» та «міжнародна військова допомога».

МТД у сфері оборони в Україні визначається як «військове майно, роботи та послуги, що відповідно до міжнародних договорів надаються партнерами з розвитку на безоплатній та безповоротній основі з метою підтримки обороноздатності» [8]. Ця форма допомоги охоплює матеріально-технічні засоби, фінансові ресурси, нематеріальні активи та послуги, спрямовані на виконання оборонної функції держави.

У воєнний час до МТД також включається міжнародна військова допомога, яка, відповідно до Постанови КМУ від 13 лютого 2024 року № 168, обмежується постачанням озброєння, техніки та матеріальних засобів без фінансових ресурсів [8]. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 року № 153 визначає порядок залучення, використання та моніторингу МТД, включаючи механізми реєстрації проєктів, моніторинг та акредитацію виконавців [9]. Натомість Постанова КМУ № 168 регулює організацію взаємодії центральних органів виконавчої влади для залучення, отримання, передачі та моніторингу МВД як окремого сегменту МТД, зазначаючи, що вона охоплює матеріально-технічні засоби, озброєння та послуги для сил оборони в умовах воєнного стану, але виключає фінансові гранти.

Теоретичний аналіз свідчить про термінологічну плутанину між МТД та МВД. Якщо МТД за Постановою № 153 передбачає ширший спектр ресурсів, то МВД за Постановою № 168 має чітко визначений обсяг і виключає фінансові ресурси [8]. Ця неузгодженість ускладнює координацію та моніторинг допомоги, що є першою бюрократичною перепорою.

Серед бюрократичних бар'єрів у сфері залучення МТД виділяємо:

– *неузгодженість нормативно-правової бази.* Основою регулювання МТД в Україні є Постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 року № 153 «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги» [9]. Цей документ визначає поняття МТД як «фінансові та інші ресурси та послуги, що надаються партнерами з розвитку на безоплатній та безповоротній основі», однак його дія не поширюється на низку специфічних програм, таких як допомога від Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) чи НАТО, що створює прогалини в регулюванні [9].

У сфері оборони додатково застосовується Наказ Міністерства оборони України від 1 лютого 2018 року № 37 «Про затвердження Інструкції про організацію залучення, використання, обліку та моніторингу міжнародної технічної допомоги в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України» (далі – Наказ МОУ № 37), який регулює залучення МТД для Збройних Сил України [10], але не корелює повною мірою з Постановою № 153 щодо термінології та процедур.

Ще більшу неузгодженість вносить Постанова КМУ від 13 лютого 2024 року № 168, яка регулює міжнародну військову допомогу і прямо виключає застосування Постанови № 153 до цієї сфери. Слушною є думка науковців С. Свірка, В. Довгалюка та В. Кучменка, які зазначають, що таке розмежування призводить до дублювання функцій між органами влади та ускладнює єдиний підхід до залучення МТД [6]. Наприклад, Секретаріат КМУ, визначений головним координатором у Постанові № 153, фактично усунутий від регулювання МВД, що створює правову невизначеність і знижує оперативність реагування.

– *складність процедур реєстрації та акредитації*. Процес залучення МТД передбачає обов'язкову державну реєстрацію проєктів і програм у Секретаріаті КМУ, акредитацію виконавців-нерезидентів і представництв донорських установ [9]. Ці процедури, хоч і спрямовані на забезпечення прозорості, є надмірно складними та тривалими, особливо в умовах воєнного стану. Наприклад, підготовка документів, їх опрацювання та видача реєстраційної картки можуть тривати тижні, що критично для оперативного постачання озброєння чи техніки. Науковиця Т. Ларікова вказує, що відсутність чітких строків і спрощених механізмів для воєнного часу ускладнює діяльність реципієнтів, таких як Міністерство оборони України чи військові частини [11]. У Постанові № 168 ці процедури частково спрощені для МВД, однак відсутність інтеграції з загальною системою МТД зберігає бюрократичний хаос, коли одні види допомоги реєструються, а інші – ні [8]. Колектив авторів С. Свірко, В. Довгалюк, В. Кучменко резюмують, що реєстрація представництв донорських установ та акредитація виконавців може тривати тижні, що неприйнятно в умовах бойових дій [6].

– *недостатній контроль і моніторинг* є слабкою ланкою в її залученні. Постанова № 153 покладає ці функції на Секретаріат КМУ та бенефіціарів, однак не визначає чітких критеріїв оцінки ефективності чи процедур реагування на порушення [9]. У Наказі МОУ № 37 передбачено поточний і заключний моніторинг, але відсутність уніфікованих стандартів і автоматизованих систем обліку ускладнює відстеження використання МТД [10]. Як зазначають Г. Дугінець та К. Ніжейко, недостатній контроль призводить до ризиків нецільового використання, що підтверджується звітом Рахункової палати України про неефективність залучення МТД органами влади [5]. Постанова № 168 декларує контроль з боку МОУ, але не передбачає участі партнерів з розвитку чи зовнішніх аудиторів, що знижує прозорість.

– *обмежена координація з партнерами з розвитку*. Ефективність МТД значною мірою залежить від координації між Україною та партнерами з розвитку (США, ЄС, Канада тощо). Проте чинна система не забезпечує належної взаємодії. Секретаріат КМУ, визначений координатором у Постанові № 153, не має достатніх повноважень для оперативної комунікації з донорами в умовах війни. У Постанові № 168 функції координації передані МОУ та Генеральному штабу ЗСУ, але виключення Секретаріату КМУ та партнерів з розвитку з цього процесу ускладнює узгодження потреб і пропозицій.

Поділяємо думку С. Свірко, Ю. Мороз та Т. Власюк, які пропонують створення секторальної робочої групи «Оборона» за участю Міністерства оборони України, Міністерства економіки України та Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України та інших зацікавлених центральних органів виконавчої влади що могло б покращити координацію, але наразі цього не реалізовано [5].

Особливе місце серед бюрократичних бар'єрів у сфері залучення міжнародною технічною допомогою посідають корупційні ризики, які на наш погляд, є першопричиною неузгодженості нормативної бази, складності процедур і слабого контролю. Ці фактори не лише уповільнюють процес отримання МТД, а й створюють умови для зловживань, що підриває її ефективність у воєнний час. Вищезазначене створює бар'єри для оперативного залучення МТД, що є критичним у воєнний час, коли ціною кожної затримки стають людські життя.

На основі виділених бюрократичних бар'єрів у сфері залучення МТД та теоретичного аналізу наукових джерел і правових актів виокремлюємо напрями реформування таких процедур:

1. Для усунення термінологічної неузгодженості між МТД і міжнародною військовою допомогою пропонуємо інтегрувати Постанову КМУ № 153 від 15.02.2002 та Постанову КМУ № 168 від 13.02.2024 у єдиний нормативно-правовий акт, який би охоплював усі види допомоги у сфері оборони. Завдяки такому об'єднанню відбудеться:

– уточнення понять МТД і МВД, визначивши МТД як ширшу категорію, що включає фінансові ресурси, а МВД – як її підвид, обмежений матеріально-технічними засобами;

– усунення дублювання функцій між Секретаріатом КМУ та МОУ шляхом чіткого розподілу повноважень: Секретаріат КМУ здійснюватиме координацію загальної МТД, а МОУ – спеціалізованої МВД;

– створення єдиного глосарію термінів для уніфікації підходів до регулювання.

2. З метою спрощення процедур реєстрації та акредитації є доцільним:

– запровадження спрощеного режиму реєстрації проєктів МТД у воєнний час, скоротивши терміни опрацювання документів до 3 – 5 робочих днів замість тижнів, як це передбачено Постановою КМУ № 153;

– скасування обов'язкової акредитації виконавців-нерезидентів для термінових поставок озброєння та техніки, замінивши її постфактум звітністю;

– створення електронного порталу для подання та обробки заявок на МТД, що автоматизує процес і зменшить бюрократичне навантаження, як це пропонують Г. Дугінець та К. Ніжейко для повоєнної відбудови нашої країни [3].

3. Задля підвищення ефективності контролю та моніторингу МТД необхідно:

- розроблення уніфікованих критеріїв оцінки ефективності використання МТД (актуальність, результативність, стійкість), які будуть адаптовані до воєнного стану;
- впровадження автоматизованої системи обліку та моніторингу на базі Міністерства оборони України та Секретаріату КМУ, що дозволить відстежувати рух МТД у реальному часі;
- залучення зовнішніх аудиторів, зокрема представників партнерів з розвитку, до регулярних перевірок (двічі на рік), як це передбачено Паризькою декларацією щодо прозорості допомоги [12].

4. Для покращення координації з партнерами з розвитку пропонується:

- створення секторальної робочої групи за участю Міністерства оборони України, Міністерства економіки України, Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України, інших зацікавлених центральних органах виконавчої влади та представників ключових донорів (США, ЄС, Канада), як це запропоновано С. Свірко та колективом авторів [6];
- запровадити регулярні (щоквартальні) консультації з партнерами з розвитку для узгодження потреб і пропозицій, що підвищить довіру донорів;
- розробити єдиний координаційний орган на базі Секретаріату КМУ з делегованими повноваженнями від Міністерства оборони України для інтеграції всіх видів МТД, включаючи МВД.

Одним із ключових заходів для уникнення корупційних ризиків у процесі залучення міжнародною технічною допомогою (МТД) є виховання правової культури осіб, залучених до її отримання та розподілу. В умовах військової агресії росії проти України, коли бюрократичні перепони створюють можливості для зловживань, саме недостатня правова обізнаність працівників Секретаріату КМУ, Міністерства оборони України та інших бенефіціарів сприяє нецільовому використанню ресурсів. Переконані, що розвиток правової культури через спеціалізовані тренінги, спрямовані на розуміння етичних стандартів і наслідків корупції, підвищить відповідальність і прозорість у роботі з МТД. Також важливим доповненням до цього стане внесення змін до Постанови КМУ № 153, зокрема норм про кримінальну відповідальність за нецільове використання МТД, що не лише посилить дисципліну серед бенефіціарів, а й стане стримуючим фактором для корупційних дій, гарантуючи ефективніше використання допомоги в умовах війни.

Таким чином, запропоновані напрями реформування відповідають сучасним викликам воєнного стану та міжнародним стандартам залучення зовнішньої допомоги. Спрощення процедур і посилення контролю дозволять Україні швидше отримувати та ефективніше використовувати МТД, що є ключовим для перемоги у військовій агресії росії проти України. Водночас реформи потребуватимуть політичної волі та координації між органами влади, що може бути ускладнено в сучасних умовах.

Висновки. Бюрократичні перепони в залученні МТД в умовах воєнного стану в Україні, такі як неузгодженість нормативної бази, складність процедур і слабкий контроль, суттєво знижують її ефективність. Запропоновані напрями реформування – уніфікація термінології, спрощення реєстрації, посилення аудиту та створення координаційного механізму – спрямовані на усунення цих проблем.

Реалізація цих заходів сприятиме оперативному залученню допомоги та зміцненню обороноздатності України, що є критично важливим для перемоги України та повоєнної відбудови. Утім, реалізація змін вимагатиме політичної волі та координації між органами влади, що може бути ускладнено в умовах бойових дій.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на аналіз ефективності запропонованих змін у практичній площині та розробку механізмів залучення МТД для бенефіціарів.

Список використаних джерел

1. Сампір О., Горбачова Я. (2024). Окремі питання дослідження озброєння, отриманого в рамках міжнародної технічної допомоги. *Grail of Science*. №36. 142–144. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.16.02.2024.020> (дата звернення: 10.01.2025)
2. Зінчук А. М. Окремі аспекти встановлення і розвитку міжнародної допомоги для України. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2023. №14.
3. Дугінець Г., Ніжейко К. Міжнародна технічна допомога в повоєнній відбудові України. *Scientia Fructuosa*. № 143(3). С. 36-49.

4. Горобець Н. С. Ключові поняття міжнародної військової допомоги у сфері безпеки і оборони України. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право*. 2024. № 1 (21). С. 18-28.
5. Свірко С. В., Мороз Ю. Ю., Власюк Т. О., Довгалюк В. В., Сидоренко О. П. Механізм координації міжнародної технічної допомоги в контексті підтримки та відбудови оборонної економіки України. *Академічні візії*. 2023. № 24.
6. Свірко С., Довгалюк В., Кучменко В., Тростенюк Т., Сидоренко О. Організація залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги у сфері оборони. *Геополітика України: історія і сучасність*. №1(32). С. 253–275.
7. Дем'янюк О. Міжнародна технічна допомога Україні як інструмент міжнародного співробітництва. *Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід : тези доп. XV Міжнар. наук.-практ. конф. молод. учених і студ. [Тернопіль, 29-30 берез. 2022 р.]*. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. С. 27-29.
8. Кабінет Міністрів України. Постанова № 168 від 13 лютого 2024 року: Про затвердження порядку організації взаємодії центральних органів виконавчої влади щодо залучення і використання міжнародної військової допомоги. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2024-п> (дата звернення: 10.01.2025).
9. Кабінет Міністрів України. Постанова № 153 від 15 лютого 2002 року: Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-п> (дата звернення: 10.01.2025).
10. Міністерство оборони України. Наказ № 37 від 1 лютого 2018 року: Про затвердження інструкції з організації залучення, використання, обліку та моніторингу міжнародної технічної допомоги. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0222-18> (дата звернення: 10.01.2025).
11. Ларікова Т.В. Обліково-аналітичне забезпечення залучення та використання міжнародної технічної допомоги розпорядниками бюджетних коштів. *Фінанси України*. 2022. № 11. 79–94.
12. ОЕСР. (2005). Паризька декларація про ефективність допомоги. URL: <https://www.oecd.org/dac/effectiveness/34428351.pdf> (дата звернення: 10.01.2025).
13. НАТО. Процедури реагування на кризи та гуманітарна допомога. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_192000.htm (дата звернення: 10.01.2025).
14. Міністерство закордонних справ Польщі. (н.д.). Польська допомога: Гуманітарна допомога. URL: <https://www.gov.pl/web/polishaid/humanitarian-aid> (дата звернення: 10.01.2025).
15. Лойшин, А., Ясенко, С., Косарецький, Є., & Бойко, Р. Сутність ключових понять у сфері міжнародної допомоги, наданої для зміцнення обороноздатності України. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень НУОУ імені Івана Черняховського*. 2022. С. 46–57.

References

1. Sampir, O. & Horbachova, Ya. (2024). Okremi pytannia doslidzhennia ozbroiennia, otrymanoho v ramkakh mizhnarodnoi tekhnichnoi dopomohy [Specific issues in the study of armaments obtained through international technical assistance]. *Grail of Science*, (36), 142–144. Retrieved from <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.16.02.2024.020> [in Ukrainian].
2. Zinchuk, A. M. (2023). Okremi aspekty vstanovlennia i rozvytku mizhnarodnoi dopomohy dlia Ukrainy [Certain aspects of the establishment and development of international aid for Ukraine]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka» - International scientific journal «Internauka»*, 14 [in Ukrainian].
3. Duhinets, H. & Nizheiko, K. (2022). Mizhnarodna tekhnichna dopomoha v povojennii vidbudovi Ukrainy [International technical assistance in the post-war reconstruction of Ukraine]. *Scientia Fructuosa*, 143(3), 36-49 [in Ukrainian].
4. Horobets, N. S. (2024). Kliuchovi poniattia mizhnarodnoi viiskovoi dopomohy u sferi bezpeky i oborony Ukrainy [Key concepts of international military assistance in the field of security and defense of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Sivershchyny. Serii: Pravo - Scientific Bulletin of the Seversk Region. Series: Law*, 1 (21), С. 18-28 [in Ukrainian].
5. Svirko, S. V., Moroz, Yu. Yu., Vlasiuk, T. O., Dovhaliuk, V. V. & Sydorenko, O. P. (2023). Mekhanizm koordynatsii mizhnarodnoi tekhnichnoi dopomohy v konteksti pidtrymky ta vidbudovy oboronnoi ekonomiky Ukrainy [Mechanism for coordinating international technical assistance in the context of supporting and rebuilding Ukraine's defense economy]. *Akademichni vizii - Academic vision*, (24) [in Ukrainian].
6. Svirko, S., Dovhaliuk, V., Kuchmenko, V., Trostenyuk, T., & Sydorenko, O. (2024). Orhanizatsiia zaluchennia, vykorystannia ta monitorynhu mizhnarodnoi tekhnichnoi dopomohy u sferi oborony [Organization of

- attraction, use, and monitoring of international technical assistance in the defense sector]. *Heopolityka Ukrainy: istoriia i suchasnist - Geopolitics of Ukraine: history and present*, (1(32)), 253–275 [in Ukrainian].
7. Demianiuk, O. (2022). Mizhnarodna tekhnichna dopomoha Ukraini yak instrument mizhnarodnoho spivrobitnytstva [International technical assistance to Ukraine as a tool of international cooperation]. *Innovatsiini protsesy ekonomichnoho ta sotsialno-kulturnoho rozvytku: vitchyzniani ta zarubizhnyi dosvid : tezy dop. KhV Mizhnar. nauk.-prakt. konf. molod. uchenykh i stud.* [Ternopil, 29-30 berez. 2022 r.] - *Innovative processes of economic and socio-cultural development: domestic and foreign experience: theses of the supplement of the 15th International Scientific-Practical Conference of Young Scientists and Students* [Ternopil, March 29-30, 2022]. Ternopil: ZUNU, 27-29 [in Ukrainian].
 8. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). *Postanova № 168 vid 13 liutoho 2024 roku: Pro zatverdzhennia poriadku orhanizatsii vzaємodii tsentralnykh orhaniv vykonavchoi vlady shchodo zaluchennia i vykorystannia mizhnarodnoi viiskovoi dopomohy* [Resolution No. 168 of February 13, 2024: On approval of the procedure for organizing interaction of central executive authorities regarding the attraction and use of international military assistance]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2024-п> [in Ukrainian].
 9. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2002). *Postanova № 153 vid 15 liutoho 2002 roku: Pro stvorennia yedynoi systemy zaluchennia, vykorystannia ta monitorynhu mizhnarodnoi tekhnichnoi dopomohy* [Resolution No. 153 of February 15, 2002: On the creation of a unified system for the attraction, use, and monitoring of international technical assistance]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-п> [in Ukrainian].
 10. Ministry of Defense of Ukraine. (2018). *Nakaz № 37 vid 1 liutoho 2018 roku: Pro zatverdzhennia instruksii z orhanizatsii zaluchennia, vykorystannia, obliku ta monitorynhu mizhnarodnoi tekhnichnoi dopomohy* [Order No. 37 of February 1, 2018: On approval of the instruction on the organization of attraction, use, accounting, and monitoring of international technical assistance]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0222-18> [in Ukrainian].
 11. Larikova, T. V. (2022). Oblikovo-analitychne zabezpechennia zaluchennia ta vykorystannia mizhnarodnoi tekhnichnoi dopomohy rozporiadnykamy biudzhethnykh koshtiv [Accounting and analytical support for the attraction and use of international technical assistance by budget administrators]. *Finansy Ukrainy - Finance of Ukraine*, 11, 79–94 [in Ukrainian].
 12. OECD. (2005). *Paryzka deklaratsiia pro efektyvnist dopomohy* [Paris Declaration on Aid Effectiveness]. Retrieved from <https://www.oecd.org/dac/effectiveness/34428351.pdf> [in Ukrainian].
 13. NATO. (2022). *Protsedury reahuvannia na kryzy ta humanitarna dopomoha* [Crisis response procedures and humanitarian assistance]. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_192000.htm [in Ukrainian].
 14. Ministry of Foreign Affairs of Poland. (n.d.). *Polska dopomoha: Humanitarna dopomoha* [Polish aid: Humanitarian assistance]. Retrieved from <https://www.gov.pl/web/polishaid/humanitarian-aid> [in Ukrainian].
 15. Loishyn, A., Yassenko, S., Kosaretskyi, Ye., & Boiko, R. (2022). Sutnist kliuchovykh poniat u sferi mizhnarodnoi dopomohy, nadanoi dlia zmitsnennia oborozdatnosti Ukrainy [The essence of key concepts in the field of international assistance provided to strengthen Ukraine's defense capability]. *Zbirnyk naukovykh prats Tsentru voienno-stratehichnykh doslidzhen NUOU imeni Ivana Cherniakhovskoho - Collection of scientific papers of the Center for Military and Strategic Studies of the Ivan Chernyakhovsky National University of Economics*, 46–57 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 07.03.2025